Ч. 249 (11.599). Львів, пятниця 8. листопада 1929. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

В обороні жертв диктатури.

II.

Львів, 7. листопада 1929.

Комуністи підготовлялися давно до цьогорічної нагінки на українських діячів, учених, культурних робітників і взагалі представників української інтелігенції, яку з таким розмахом почали проводити в життя цієї осени. Вже у вчорашній статті ми ствердили, що інтензивна підготовка до теперішньої нагінки відбувалася безперервно протягом трьох останніх літ, тобто від червня 1926 р. Комуністи рішили за всяку ціну усунути видатних українських культурних і наукових діячів від якогонебудь, чи то безпосереднього, чи посереднього, впливу на дальші шляхи розвитку української культури. Крім того — і це ще важніше — комуністи рішили при допомозі арештувань та масових присудів на представників української національно настроєної інтелігенції, в тім і селянської, спаралізувати чи краще зліквідувати всякий її вплив на формування національної свідомости серед широких мас українського населення.

Розпоряджаючи змонополізованою пресою як і взагалі всіми іншими засобами пропаганди, комуністи підготовляли прилюдно все населення до того, що почали реалізувати. Самозрозуміло, що при комуністичній диктатурі, де скасована трибуна вільного слова, жертви комуністичних напастей не мали ніколи змоги боронитися, протиставити свої арґументи комуністичним, давати подіям і фактам своє освітлення, протиставляючи його односторонному та тенденційному комуністичному освітлюванню. Наслідком цього стали наші національні діячі на Україні типовими жертвами морального терору і фізичного насильства. Очевидно, що при нинішньому режимі на Україні не може бути ніяких виглядів на те, щоби їх хтонебудь з тамошніх громадян міг взяти в оборону. Вони засуджені на цілковиту ізоляцію, на повну недостачу всякої навіть моральної підтримки. Вони мученики за національно-емансипаційні змагання.

Нема сумніву, що в такі важні хвилі, коли по большевицьких тюрмах страдають тисячі українців, коли перед ними перспектива суду, в якому про їх життя чи смерть буде рішати т. зв. „революційна совість" фанатичних адептів ленінізму і при тім може й комплетних анальфабетів у справах бодай примітивного розуміння права й справедливости, коли над старими, заслуженими піонірами української національної культури звершається безкарно насильство червоної диктатури, — нема сумніву, що в такі хвилі слово за тими українськими діячами, науковими, культурними й політичними установами, які мають бодай до певної міри свободу слова і свободу рухів. Не може бути так, щоби вся українська земля мовчки і з рівнодушністю чи навіть з резиґнацією приглядалася процесові насильства над українськими заслуженими діячами. Бож тут справа не в одиниці, не в присуді на смерть одного чи другого українського національного діяча за якийсь там відруховий проява протикомуністичного саботажу, ні, — тут справа у самій системі нищення національної української еліти, тут справа у позбавлюванні українського народу його мозку, його провідного національного органу, тут справа у кастрації українського народу, у каліцтві, яке має його зробити немічним та безрадним на всі комуністичні експерименти, позбавити національної душі й серця.

Єж іще міліони українців поза межами Радянської України, єж іще тисячі українських національних діячів не тільки в Европі, але й поза океанами, в Америці, в усіх закутках земного ґльобу, яким не може бути рівнодушною доля української національної інтелігенції в УСРР. Єж ще немало українських культурних, наукових і громадських установ на українській землі поза межами УСРР і СРСР, які дорожать долею тих, що працювали все своє життя для української культури, що збогатили її неодною цінністю непроминаючої вартости. Вони не зможуть і не посміють остати рівнодушними на страшну долю наддніпрянських національних діячів, що опинилися за большевицькою тюремною решіткою.

Крайня пора почати відповідну акцію в обороні тих тисячних жертв насильства, жертв невідповідального експерименту червоної диктатури на Україні! Крайня пора гідно та твердо запротестувати проти цих масових арештувань і нелюдських переслідувань українських культурних робітників.

В темряві.

Безперспективність польської дійсности.

Біжучої бюджетової сесії сойму не відкрито. Безпосередньо перед її відкриттям зайшли події, які примусили маршала сойму відмовитися від виповнення президентського розпорядку. Між представником уряду марш. Пілсудським і репрезентантом сойму марш. Дашинським прийшло до відомого діяльоґу, який виявляє всю сконденсовану розбіжність між обома таборами: урядовим і парляментарним. Марш. Пілсудський ненавидить партій, партійництва, сучасного парляментаризму і парляментарної гри. Наскрізь неґативно ставлячись до цієї основної конституційної установи, він вимагає відкриття сойму. Зновуж марш. Дашинський, представник „соймократії", виразник змагання до реституції значіння сойму та його впливу на державне життя, находиться в тому становищі, що не може відкрити навіть примусової сесії сойму.

Сторонньому глядачеві, що не є якслід обзнайомлений з польською дійсністю, могло би здаватися на перший погляд, колиб поминути всі акцесорії 31. жовтня, що це марш. Пілсудський є „соймократом", а марш. Дашинський є противником сойму. І саме в тій нібито зміні позицій міститься вся драматичність і напруженість польської „переоцінки цінностей".

Атмосфера 31. жовтня лягла своєю довгою і чорною тінню і на дальші дні в своїй заслоненій перспективі. Всі спроби припинити розгін сил, зрілих до рішаючого розрахунку, переписка між маршалом сойму і президентом держави ні трохи не причинилася до злагіднення витвореного положення, навпаки, ще більше його загострила. А такий акт, як відложення бюджетової сесії, є тільки перехідним палітивом, що нічого не вирішує, а навпаки відтягає вирішення, накопичуючи ще більше пального матеріялу.

На 30 днів відложено бюджетову сесію. Обидва протилежні табори мобілізуються, стягають сили, намагаються найти оправдання своїх вчинків в публичній опінії. Але майбутність закрита заслоною, окутана імлою і темрявою.

Обидві сторони оперують тими самими арґументами, тим самим найвищим добром і величчю польської держави. Але обидві сторони по суті є без програми, вірніше: з неґативною програмою. Табор марш. Пілсудського пристрасно-неґативно змагає до знищення партійництва і парляментаризму; табор опозиційної соймової більшости змагає до ліквідації післятравневого режиму, режиму закритої диктатури. Позитивна сторінка цієї завзятої, напруженої і все пристрасніщої боротьби не виломлюється з істнуючого хаосу і темряви.

Марш. Дашинський підчас своєї двогодинної розмови з президентом держави поставив альтернативу: розвязати сойм або відкликати диктаторський уряд. І як подає преса, відповідь президента не пішла по лінії вирішення тієї альтернативи, бо — мовляв — новий сойм не буде ріжнитися від теперішнього, а новий уряд теж буде урядом марш. Пілсудського. І тут знову маємо ту специфічну драматичність польської дійсности, так добре відомої нам із історії, те заворожене коло, з якого немає покищо виходу.

В таких умовах важитися на якінебудь пророцтва, було би занадто сміливо. Во тільки поверховно знаємо ті сили у всіх їх відгалуженнях; елементи політичної, духової, матеріяльної натури, які входять в гру. Що більше! Важимося твердити, що навіть самі режисери не знають тих сил як слід — тим більше, коли боротьба в більшій мірі ведеться під поверхнею життя. Ясно, що льоґіка тут ні при чому, бо льоґічні висновки можна робити тільки на докладно зясованому підкладі.

Табор марш. Пілсудського спирається на реальній силі, на війську, бюрократичному апараті, на ріжноманітних організаціях, але по суті тримається одною індивідуальністю, особою марш. Пілсудського — як хребетним стовпом. Протиурядовий табор розпадається на два великі відломи, на польську опозицію і на т. зв. національні меншости. Перший з них розділюється на праву опозицію (Нар. Сторонництво) що в практиці має багато стичних з проурядовим табором і на центролівицю, яка знову має кілька відтінків. Цю опозиційну більшість автоматично обєднує неприхильне відношення до проурядового табору, до істнуючого режиму, але більш нічого. Ясно, що тих умовах не доводиться говорити про якунебудь перспективу. Все життя сповите імлою невідомого. А тому доводиться тільки чекати дальшого розвитку подій, які розвиваються вже силою своєї внутрішньої льоґіки.

Горішній Шлеськ і німецька меншість.

III.

Повторимо: моральна піддержка державної Німеччини і Ліґи Націй, як теж економічна та організаційна кріпкість — це булиб ті козирі, яких — як сказано — не мають інші національні меншости Польщі, а які помагають німцям на Шлеську втримати свою племінну окремішність.

І коли ми згадали на кінці першої частини нашої кореспонденції, що асиміляція німців усе таки поступає вперед (не державна асиміляція, про яку дальше згадуємо, як про льояльність, а таки національна), — то в цьому нема суперечности. Бо асиміляція без тих козирів ішлаб іще скоріше. Німці матеріялісти в повному цього слова значінні. Тому слабші елементи, не зважаючи на зовнішню і внутрішню силу німецької меншости як цілости — улягають. Сильніші елементи, хоч і не піддаються винародовленню, то все таки не люблять революційно-непримиримої фразеольоґії, не згадуючи вже про терористичні акти. Тому такі незрозумілі є для німців прийоми боротьби, яку ведуть на сході українці. А вже про якінебудь акти саботажу чи террору, друкують їхні ґазети часто на сірому кінці петітом і хоч з усіх сторінок польської преси підноситься крик про революційність українських фанатиків, то в німців є про це хіба суха згадка без коментарних додатків. Приватно можете довідатися, що в їхньому переконанні це шкідливий абсурд, що не гармонізує зі зрівноваженою органічною працею. Плекання німецького духа й культури, петрифікування „стану посідання" в психіці мас не перешкаджають німцям одночасно називати Польщу своїм „фатерляндом", а польські досягнення на лінії би то не було царині вважати часто — і своїми досягненнями.

Так, німці льояльні всупереч всім запевненням польської патріотичної преси. Вони привикли респектувати державність як таку за пруських часів, респектують її й тепер (дехто за страх, дехто за совість), зарма, що вона тепер для них чужа формою і змістом. А якщо й є серед них централістичні тенденції, то вони майстерно маскувані. Очевидно — є ...

на дні її дійсно копошаться ірредентистичні єресі, одначе ніхто ними не манифестується. ніхто ними не чваниться. Найбільші фанатики доповнили своє лінгвістичне знання з обсягу польської мови і погодилися зі сучасним станом. аби жити і рахувати гроші в мошонці.

Три тижні тому відбувся в Катовицях зїзд усіх німецьких послів і сенаторів у Польщі. Ухвалено опозиційне становище супроти теперішнього уряду. Після проголошення недавнього зазиву УНДО до вдавання місц. „Польонія" звязала оба ці факти і. дарма. що сама протисанаційна. задзвонила на алярм. Мовляв: меншости мобілізуються спільно. Між ними порозуміння.

Коли освідомимо собі, що для польської преси джерелом інформацій про українські справи є найчастіше краківський „Курєрок" і що таж сама „Польонія" в карикатурах Грусса не інакше вуміла представити собі українця. як обовязково з бомбою в одній і з револьвером у другій руці. — тоді зрозуміємо тривогу з приводу того мнимого порозуміння. Про труднощі його, у звязку з попередньо вказаним. моглиб не одно сказати наші парляментаристи.

IV.

Саме тепер звилися на Гор. Шлеську два представники Ліги Народів. директор II секції для справ меншостей **Aguirre de Carcer** і його співробітник проф. **Azcarate.** Ця перша офіційна візита „оборонців права національних меншостей" збудила чимало надій серед тутешніх німців. Та декілька днів ситуація була загадочна. Делегатами занялись офіціяльні чинники і здавалося. що вони так і відїдуть повні односторонніх інформацій. дарма. що метою їх поїздки було увійти в безпосередній звязок з німецькою меншістю.

І тільки 24-го жовтня. себто на четвертий день візити. — не без впливу гіркої замітки „Кат. Цайтунг", що, мовляв, „Патьомкініяда" тріюмфує. і її пригадки про те. що польська меншість на німецькому Шлеську мала змогу зовсім без свідків конферувати з цією ж делегацією, — запрошено на авдієнцію представників німців. Як такі звились прінц фон Плєс. сенатор д-р Пант. посол до сойму Франц і діячі „Фольксбунду". Уліц і Дудек.

Замітною була промова першого (подаю все за тутешньою пресою).

Молодий, 29-літній аристократ. президент „Фольксбунду" д-р прінц фон Плєс, зясував загально проблєму співжиття німців з поляками. Він рішучо опрокинув закиди нельояльности шлеських німців у відношенні до польської держави. Те, чого вони жадають, належиться їм слушно на основі конституції і постанов згаданої вже нами женевської конвенції. Німці не можуть погодитися з тим, аби їх трактовано як меншвартісних громадян. Шкільні турботи й недостатки, безправність і безпомічність у багатьох ділянках, трудноші заробітку задля самої національної приналежности — це важка душевна нужда. Колиж знов вони впоминаються за свої права в Женеві — тоді клеймиться це злочинною роботою. Німці ідуть у Женеву шукати справедливости і просять. аби як у їх інтересі. так теж в інтересі польської держави зажалєння, висилані туди перед трибунал міжнародніх чинників, найшли уважне розглянення й інтервенцію.

Слідуючий представник. Отто Уліц. вручив делєгатам два меморіяли: перший з представленням фактів неперестерігання женевських постанов. другий з кривдами у шкільництві. Відтак, спираючись на історію Шлська. палко протестував проти того. аби німців трактовано як ворогів, що дістались у спадщині польській державі **(als Erbfeinde).** Таке переконання сьогоднішнього воєводи загрожує екзистенції німців. які через те постійно примушені вимандровувати. Стан німецького шкільництва є поганий. Бракує будинків і вчителів. які розумілиб душу німецької дитини. Свободи вживання рідної мови нема. Насильно знято німецькі написи з фільм. хоч німці становлять у Катовицях більшість (на цілому польському Шлеську нараховує їх Уліц 300 тисяч). а влада цьому не спротивилась. Довіря до влади нема. через те німці виносять свої скарги назовні. „Німецька меншість є готова замиритись. але замиритись на ґрунті права" — закінчив свою бесіду Уліц.

Сенатор д-р Пант порушив боєву у відношенні до німців діяльність „союзу повстанців", якого ідейним вождом є сам воєвода Ґражинський. а дальше суворість цензури і спробу розбиття німців через заложення безнадійного „Культур-унд-Віртшафтсбунду" гіперльояльстів. Врешті посол Франц протестував проти скорочування прав німців у католицькій церкві.

У відповідь на це підкреслив мін. **Aguirre** вдоволення делєгації з приводу того. що всі представники заявили ясно своє відношення до польської держави, і що нічого іншого не вимагають. як лиш зберігання права. „Ліга Націй — сказав у дальшому — виходить із двох великих моментів; моменту заховання суверенности держав і моменту респектування заключених договорів". Вдоволений він теж з цього факту, що між громадянами німецької і польської національности нема ворожнечі. Обіцянкою про інтервенцію делєгації у Варшаві попрашали делєгати представників німецького населення.

Саме тепер збираються у соймі підписи під домагання привернення автономічних прав Шлеська. Появились теж чутки про уступлення воєводи Ґражинського. Який вплив не малаб інтервенція делєгатів Ліги Націй саме в цю хвилину на повищі дві справи і взагалі які не булиб реальні наслідки поїздки тих делєгатів і безпосереднього їхнього контакту з покривдженими доводиться признати. що краще мати якусь вищу інстанцію. перед якою можна пожалітись, як її зовсім не мати. Нагоду здобути подібні зі Шлеськом права прогаяли ми перед дефінітивним припечатанням долі Галичини. І цей козир випав нам із рук.

Silesianus.

Доля православної церкви у Львові.

Процес за православну церкву у Львові в І. інстанції виграв буковинський релігійний фонд.

При вул Францішканській у Львові находиться православна церква св. Юрія, яку захопили православні російські еміґранти, підсилені місцевими „русскими", що перейшли на православя безпосередньо перед війною або в часі свого военного скитальства в б. Росії. Цю святиню вибудував австрійський уряд для православних вояків українців і ромунів із Буковини. Адміністративно була вона підчинена православному митрополитові в Чернівцях.

Після війни та церква була закрита. Її власницька приналежність була під знаком запиту. З того скористали православні російські еміґранти і наші „русскі" і захопили церкву в свої руки. Та буковинський православно-релігійний фонд і православний митрополит у Чернівцях не признали цього факту. В їх імени черновецький адвокат д-р Н. Котлярчук, заступлений на львівському ґрунті адвокатом д-ром І. Лявом, вніс позов проти: Православного Брацтва Почаївської Матери Божої при церкві св. Юрія у Львові, заступленого головою Ольгою Лелявською, 2) проти єромонаха Смараґда Колеснікова у Львові і 3) проти правосл. митрополита Діонісія у Варшаві, домагаючись звороту цієї церкви.

Годиться зазначити, що позовник і пізвані в тому процесі були заступлені адвокатами нехристіянами, а саме позовник д-ром І. Лявом, а пізвані д-ром Г. Рабнером і д-ром Л. Авербахом.

Ту справу розглядав окружний цивільний суд у Львові у складі суддів Бруна, Мунка і Слезановського і вирішив, що пізваний єромонах Смараґд Колесніков повинен признати позовника власником реальности, обнятої ґіп. виказом ч. 70 ґрунтових книг для IV. дільниці м. Львова та віддати позовникові в посідання нерухомости, що входять в склад цієї реальности, а саме церкву з ключами і мешкальний будинок та до 14-ти днів заплатити кошти спору.

Що торкається брацтва і митр. Діонісія, то суд віддалив позовника зі скаргою, бо позовник не доказав, щоби пізвані находилися в посіданні якоїнебудь частини спірної реальности та щоби окупацію церковного будинку і помешкання єромонахом Смараґдом спричинив митр. Діонісій.

Так закінчився процес за правосл. церкву св. Юрія у Львові в І. інстанції.

Нові розстріли в СРСР.

Московські ґазети із минулої неділі повідомляють, що на днях у СРСР розстріляно знов 12 осіб, а то кількох селян за саботажові підпали в околицях Мінська, а кількох за вбивство радянських урядників.

ЕДҐАР АЛЛАН ПО.

Убийство на вулиці Морґ.

(Продовження.)

— Що голоси в суперечці, — казав він, — які чули люди на сходах, не були голосами самих жінок, це цілком доведено зізнаннями. Це увільняє нас від будь-яких сумнівів у питанні, чи не могла стара пані убити спершу дочку, а тоді сама себе стратити. Я кажу за цей пункт більше задля методи, бо сила мадам Л'Єспане булаб недостатня, щоб затиснути тіло дочки у комин, як там знайдено; та й природа поранень на її власнім тілі цілком виключає думку про самогубство. Отже, убийство вчинено якоюсь третьою стороною; і саме її голоси було чути в суперечці. Звернімось тепер не до цілого зізнання про ці голоси, а до того, що було особливого у цім свідченні. Спостерегли ви в ньому щось особливого?

Я зауважив, що всі чисто свідки зійшлися в здогаді, що грубий голос належав до француза, а вже щодо другого, верескливого, або, як хтось визначав його, прикрого голосу, було багато незгоди.

Це саме зізнання, — мовив Дюпен, — але це не є особливість свідчення. Ви не спостерегли нічого особливого. А тут було що спостерегти. Свідки, як ви зазначили, зійшлися щодо грубого голосу; вони були тут однозгідні. А щодо верескливого голосу, особливість лежить не в тім, що вони порізнились, а в тім, що коли італієць, англієць, еспанець, голяндець силкувались описати його, кожен казав про нього, як про голос чужоземця. Кожен має певність, що це не був голос одного з його земляків. Кожен рівняє його не до голосу людини якоїсь нації, що її мову він знає, а як раз навпаки. Француз думає що це голос еспанця, і „зміг би був розібрати якісь слова, колиб був обізнаний з еспанською мовою". Голяндець твердить, що це був голос француза; але ми знаходимо вказівку, що „свідок не знав по французькому, і його допитували з перекладачем". Анґлієць вважає, що це голос німця; „німецької мови не розуміє". Еспанець „певен", що це був голос анґлійця, але „судить з інтонації" та й годі, „бо не знає по анґлійському". Італієць вважає за голос руського, але „ніколи не говорив з росіянином". Другий француз, крім того, різниться від першого певністю, що це був голос італійця; але, не знавши цієї мови, як і еспанець, „судить з інтонації". Який же незвичайний мусів справді бути цей голос, коли отакі зізнання можна було про нього зібрати! — коли в його звуках громадяни пятьох великих частин Европи не змогли признати нічого свого! Ви скажете, що це міг бути голос азійця — африканця. Ні азійців, ні африканців не густо в Парижі; але, не заперечуючи цього висновку, я хочу тільки звернути тепер вашу увагу на три пункти. Один із свідків визначив голос, як „скорше прикрий, пронизливий, а не верескливий". Двоє других описували його, як швидкий і нерівний. Жаден свідок не згадував, щоб він розібрав які слова — хоч би звуки які, подібні до слів.

— Не знаю, казав далі Дюпен, — яке враження я можу зробити в данім становищі на вашу думку, але не вагаюся сказати, що законні висновки навіть з цієї частини зізнань — щодо грубого та верескливого голосу — самі по собі достатні, щоб зародити підозріння, яке має дати напрямок всьому дальшому досліджуванні тайни. Я сказав „законні висновки", але цим я не все ще висловив. Я мав намір сказати, що ці висновки є єдине властиві, що підозріння випливає з них неминучо, як єдиний вислід. Одначе що це за підозріння, я не хочу, покищо сказати. Я тільки хочу вас переконати що для мене це була достатня спонука, щоб дати певну форму — визначений напрямок — моїм розшукам у кімнаті.

— Перенесімося тепер уявою до цієї кімнати. Що ми там найперше шукатимем? Способів як вийти, ужитих убийцями. Це не буде занадто сильно сказати, що ніхто з нас не вірить у надприродні події. Не духи-ж забили паню Л'Єспане та її дочку. Чинники злочину були матеріяльні, і матеріяльно втекли. Якже саме? На щастя ми маємо один тільки спосіб міркування у цім пункті, і цей спосіб мусить нас привести до певного вирішення. Розгляньмо по черзі можливі способи виходу. Ясно, що убийці були ще в кімнаті, де знайдено панну Л'Єспане, або, принаймні, в сусідній, коли люди сходили нагору. Отже, тільки із цих двох приміщень ми мусимо шукати виходів. Поліція начисто обшукала підлогу, стелю і мурування стін по всіх напрямках. Ніякий потайний вихід не міг би уникнути їхньої чуйности. А втім, не довірившись їхнім очам, я оглянув усе сам. Отже, там не було жадних потайних виходів. Обидві двері з цих кімнат до коридору були добре замкнені, з ключами із середини. Звернімось до димарів. Вони, хоч і мають звичайну широчину у вісім чи десять стіп над самим огнищем, але на всім їхнім протязі не вмістилиб і великого кота. Таким чином, допевнившися про абсолютну неможливість вийти згаданими способами, ми приходимо до вікон. Через вікна передньої кімнати ніхтоб не зміг утекти непомітно від юрби, що стояла на вулиці. Отже, убийці мусили перейти вікнами задньої кімнати. Тепер, приведені до такого висновку цим недвозначним способом, ми не повинні в своїх міркуваннях відкидати цей висновок з причини видимої його неможливости. Нам лишається тільки довести, що ця видима „неможливість" не є на ділі такою

(Продовження буде.)

Дещо про піввійськові формації в Австрії.

(Допис з Відня.)

(Докінчення.)

II.

Така була картина до липня 1927 р. По фровавій стрілянині на вулицях Відня, по пожежі палати справедливости та по збройних виступах австро-марксистичних і комуністичних ватаг, коли червоні мали намір шляхом ґенерального страйку, а головно при помочі вдержання залізничого руху, дістати владу в свої руки, це положення в дечім змінилося. Те, що тоді леґальні формації гайматшуцу в Тиролі перервали страйк на тирольських залізницях і те, що відділи гаймвери зі Стирії машерували вже в напрямку до Ірацу, зробило у громадянських кругах Австрії величезне враження. Виявилося, що тільки гаймвери в силі притиснути австро-марксистів та зробити оконечно лад у державі.

І справді від того часу гаймвери розпочали дуже живу аґітаційну діяльність. Вони міцно зорґанізувалися головно в північній Стирії, де вони навіть у чисто промислових околицях, як Донавіц-Леобен, Кефлях і т. д. згуртували коло себе вже дуже багато робітників. Прийшло їм, правда, на поміч найбільше приватне підприємство Австрії „Альпіне Монтанґезельшафт“, котре має в Стирії величезні маєтки та копальні, що вплинуло від себе на своїх робітників, аби вони приставали до гаймвери. Крім Стирії зачалася в роках 1928 і 1929 орґанізаційна робота гаймвери в Нижчій і Вишій Австрії, в Зальцбурґу, Бурґенлянді та в самому Відні. Всюда повелося в розмірно короткому часі знайти собі численних прихильників, так, що дня 27. жовтня 1929 вже було в самім Відні 11.000 гаймверівців в одностроях, які брали участь у параді, влаштованій у віденськім бурґу. Число гаймверівців у Нижчій Австрії подають на 40.000, а в цілій Австрії на 500.000 душ. Це число очевидно сильно пересорщене, хіба, що рахувати тут і тих членів гаймвери, що не належать до її військових частин, отже т. зв. „спомагаючих членів (unterstüzende Mitglieder), жінки в жіночих ґрупах, членів робітничої орґанізації гаймвери, т. зв. „Unabhängiger Gewerkschaftsbund“ і членів „цивільної“ орґанізації, т. зв. „Гайматбунд“.

Аби дати при кінці ще виразнішу картину всіх тих орґанізацій, подаємо нижче шераз їх спис та приблизне число комбатантів.

А) Австромарксистичні організації.

1. Республиканський Шуцбунд . . .	60.000
2. Соц. демократ. „Wehrturner“ і члени „Asko“, тобто соц. дем. спорт. орґанізацій	10.000
3. Члени соц.-дем. „Jagd-u Schützen-Verein-у	3.000
4. Члени розвязаної, але тайно дальше істнуючої комуністичної „Arbeiterwehr“	2.000
Разом членів . . .	75.000

Б) Протимарксистичні організації.

1. Леґальна гаймвер Тиролю і Форальберґу	25.000
2. Гайматшуц Стирії, Каринтії, Бурґенлянду, Вижчої Австрії, полудневої Нижчої Австрії, Зальцбурґу (провідник д-р Пфрімер)	60.000
3. Гайматшуц Відня і південної части Нижчої Австрії (провідник д-р Пфрімер і гофрат Піхль)	20.000
4. Гаймвер Відень (Heimwher Wien) (провідник отаман Фрей)	2.000
5. Фронткемпфери (провідник полков. Гільтль)	5.000
6. Німецькі і християнські „Wehrturner“	3.000
7. Члени нац. соціялістичних „штурмових відділів“	2.000
8. Члени т. зв. „Freiheitsbund-у“*) . .	1.000
Разом згуртовано в т. зв. „Selbstschutzverband-і“ членів	118.000

Крім вище згаданих громадянських орґанізацій істнує ще у Відні т. зв. „Österreichische Heimwehr“ під проводом полк. Рейха. Це монархістична орґанізація, що до гаймвери не належить і не має ніякого значіння.

Віденець.

*) „Freiheitsbund“ — чисто християнська орґанізація, зорґанізована з початку у рамках Гайматшуцу. Але з огляду на ріжні диференції між провідником „Freiheitsbund-у“ Куншаком і гаймверівцями дальша приналежність „Bund у“ до гаймвери сумнівна.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера!

Свята 1. листопада.

ГАЛИЧ.

Цього року підготовлювано в Галичі, як що-року, листопадове свято і свято в память полеглих. В церкві уставлено вечером 31-го жовтня ц. р. могилу, обложену вазонами з квітами та поставлено березовий хрест, який прикрашено вінками. Одначе в ночі з 31-го на 1-го стався нежданий ніким і несподіваний випадок. Хоча всі двері були позамикані, дісталися якимсь чином галицькі міщани, засліплені кацапством, до церкви і все приготоване в церкві знищили. З березового хреста не лишилося ні сліду, могилу розкинено, а вазони з квітами побито. Розбито при тому й образ на тетраподі. Поліція дотепер злочинців не найшла. Всеж таки, не зважаючи на це, свято відбулося. Відправлено Службу Божу і панахиду, підчас котрої співав дуже гарно хор з Маріямполя. Церква була повна людей, які з правдивим жалем дивились на подвиги задурманених „молойцов“. — На марґінесі отсього святотатства, зробленого парохіянами греко-католиками в греко-кат. церкві, звертаємо увагу наших епископських ординаріятів на ці абсурдальні відносини, які ще вдержалися в деяких місцевостях та пригадуємо при цій нагоді черговий раз, які шкідливі є такі відносини в першій мірі для української католицької церкви. Здається, не треба пригадувати нашій церковній владі, якими шкідниками показалися вже нераз священики москвофіли для греко-кат. церкви. Переходи на православя в часі війни, події на Лемківщині в останніх роках, відносини в парохіях, де є або були парохами русофіли (згадаємо тільки замітніші, як Галич, Журавно, Болшовець, не говорячи вже про численні сільські парохії), дають чимало наглядних на це доказів. І останній випадок святотатства у церкві в Галичі був можливий тільки тому, бо таке релігійне виховання одержали вірні від свого духовного пастиря. Тож уже хіба крайний час, щоб наші ординаріяти заняли дещо рішучіше становище супроти священиків русофілів.

На орґанізаційному фронті.

КОЛОМИЯЩИНА.

Дня 20-го жовтня ц. р. відбулося посольське віче в *Камянці Великій*. Звіт з діяльности Української Парляментарної Репрезентації здавав посол Палїів Дмитро. Того самого дня відбув посол Палїів коротку нараду в селі *Жукотині*.

Дня 25-го жовтня ц. р. відбулося в *Коломиї* засідання Повітової Народньої Ради. На цьому засіданні зясував посол Палїів політичне та господарське положення українців під Польщею і на Радянській Україні. Відтак відчитано обіжники й поклики Центрального Комітету У. Н. Д. О. й ухвалено низку постанов льокального характеру.

Того самого дня відбулася довірочна нарада в *Печеніжині*. По рефераті посла Палїіва про політичне й господарське положення переведено дискусію.

Дня 26-го жовтня відбулася довірочна нарада в *Коломиї*. Про політичну ситуацію в Европі і про положення українського народу реферував посол Палїів. По рефераті вивязалась дискусія. Ухвалено знова устроїти подібний вечір і зацікавити тим ширший загал Коломиї.

Найв. суд розглядає виборчі протести.

Найвищий суд розглядав дня 6. листопада справу виборів у виб. окрузі Львів-повіт наслідком протесту, внесеного українцями. В цьому окрузі здобув бльок нац. меншин 3 мандати, ББ. 3 манд. і Сельроб-лівиця 1 мандат. Крім українців зголосили протести НД і Стр. Хл. На день 17. березня 1930 р. визначено розправу в справі протесту проти виборів в окрузі Тернопіль-Збараж. На день 25. листопада визначена в найв. суді розправа наслідком зголошеного виб. протесту лістою ч. 17. проти виборів у виб. окрузі Стрий.

Амнестія з нагоди 11-их роковин Польщі.

З нагоди 11-их роковин визволення Польщі, як зачувати, оголосять декрет президента держави, на основі якого помилувані будуть політичні та ті кримінальні простуники, які у вязниці виявили поправу та мають відсиджувати вже не богато кари.

Після відложення сойму.

У Варшаві сподіються демонстрацій ППС. у дні 10. листопада. Посли Пяста, Визволеня та Стр. Хл. мають на днях відбути в своїх виб. округах демонст. віча. ББ. постановив повести пропаганду в цілій країні. Консерватисти з ББ. мали довірочну нараду в пос. Януша Радзівіла. Зачувати, що поодинокі посли домагалися розвязання сойму, розписання нових виборів і октроювання конституції. На засіданні Стр. Хл. висловили подяку марш. Дашинському за оборону прав і чести сойму, ствердили, що відкладання сойму внеможливлює праці над 3 міліярд. бюджетом і контролю над господаркою уряду. Заява недовіря для уряду напевно буде ухвалена за 30 днів. Не лише теп. удяр, але й ціла сан. система мусить бути зліквідована, коли Польща має спокійно розвивати свої політ. відносини й коли госп. відносини мають увійти на правильний шлях. Резолюція заявляється за злукою Стр. Хл., Визволеня та Пяста.

Канц. Шобер грозить димісією.

Зачувати, що на конференції провідників Гаймвери з провідниками партій більшости гаймверівці домагалися від уряду та парляменту рішучої заяви проти встрявання посторонніх держав у вн. справи Австрії. Крім того гаймверівці домагалися якнайскоршої полагоди предложень у справі реформи конституції. „В. Альґ. Цтґ.“ і „Абенд“ стверджують, що дискусія була бурлива і що канцл. Шобер, який рішучо відмовився сповнити домагання Гаймвери, загрозив навіть, що подасться до димісії.

Палата громад ухвалила навязати взаємини з СРСР.

Справу навязання дипл. взаємин із СРСР. палата громад полагодила так, що відкинула Болдуінове внесення в цій справі 324 голосами проти 199. Внесення уряду в справі навязання взаємин із СРСР. приняли. На цьому засіданні Чемберлен у довшій промові мотивував політику консерв. уряду супроти Москви. Він зажадав подрібних вияснень від уряду в справі ґарантій, які дав СРСР. відносно понехання переворотової пропаганди в Вел. Британії. Держ. підсекретар Форін Офісу Далтон сказав, що більшовицький уряд зложив відповідні приречення в тій справі. Ґарантії обовязуватимуть від хвилі виміни послів між Льондоном і Москвою.

Віднайшли документи в справі абдикації царя.

Аґ. Тасс повідомляє: В московській Академії Наук найшли ріжні документи, переховувані там нелеґально. Документи давніше належали до департаменту тайної поліції жандармського корпусу та слідч. царської служби, а також до центр. комітету партії кадетів і есерів. М. і. найшли автентичний акт тексту абдикації Миколи II., абдикації кн. Михайла й ін. Деякі документи дуже важні в теперішню хвилю та можуть відіграти важну ролю в боротьбі з контрреволюцією. Члена Ак. Наук Ольденбурга, постійного секретаря Академії, звільнили з його становища за те, що в пору не повідомив владу, що є такі документи.

НОВИНКИ

— **Не вільно співати „Боже Великий Єдиний".** „Подільський Український Театр" у Теднополі давав 31. X. в Скалаті виставу „Невольника". Підчас тої вистави відспівано пісню „Боже Великий Єдиний", яка так не подобалась присутним представникам влади, що зараз-же по виставі арештовано директора театру Карабіневича, та по списанні протоколу цьому театрові відібрано концесію. Арештованого директора вже звільнено, але концесії на вистави не звернула поліція і досі, бо на її думку пісня „Боже Великий Єдиний" криє в собі тенденцію „нарушення публичного спокою".

— **Для політичних вязнів.** Котрий з українських скрипаків позичить на необмежений час 2 скрипки для двох українців політичних вязнів у Равічи? Скрипки проситься висилати на адресу: Софія Трачева, Львів, вул. Руська 3/II.

— **Україніка.** В літературнім додатку до „Прагер Прессе" ч. 298 із 3. листопада поміщений переклад оповідання Вас. Стефаника „Осінь" і подано короткий життепис автора. Німецький переклад зладила Марія Безсмертни.

— **Пожежі.** У Львові при вул. Лицарській 21. вибухла пожежа в домі Михайла Кучми. Пожежа почалася з того, що з невідомих причин вогонь появився в постелі, в якій спали мешканці того дому. Пожежу вдалося скоро погасити, при чім Михайло Кучма та його жінка так попекли собі руки, що їх відвезено до лічниці. — В Зубрі під Львовом невідомі особи підпалили фільварок, наслідком чого згоріло 15 возів сіна та соломи. Заграву цеї пожежі видно було вночі на передмістях Львова.

— **Чи саботаж?** Як повідомляє „Газета Познаньска" минулої ночі невідомі особи влізли до будинку військових летунських складів у Скиньові, та обливши літаки бензиною, підпалили їх. Одно крило літака вже горіло, яке сторожа доглянула і погасила вогонь, так, що поважніших наслідків цього підозрілого замаху не було, тільки в крилі літака залишилась випалена шпилина. Поліція почала слідство, підозріваючи, що мається тут до діла з політичним саботажем.

— **Труп жінки в ставі.** З Бережан повідомляють, що в ставі в Урмані найдено труп невідомої жінки. Лікарі ствердили, що цю жінку замордовано, а опісля тіло втоплено в ставі. Правдоподібно мається тут до діла з убивством на еротичнім тлі.

— **За зневагу судді.** Окружний суд у Чорткові засудив Семена Москалика з Будзанова, пов. Теребовля, на 1 рік вязниці за те, що він ударив каменем у голову суддю Адама Пайпера підчас судової розправи.

— **Кошти удержання зростають.** Варшавська комісія удержання ствердила, що в порівнанні з вереснем 1929 р. кошти удержання зросли в Польщі за місяць на 1.6 відсотків.

— **Виїзд до Зединених Держав Півн. Америки.** Американський генеральний консулят висилає в цьому місяці особам, які бажають виїхати до Зединених Держав а не належать до категорії упривілійованих, повідомлення такого змісту: „Річна квота для емігрантів із Польщі виносить 6.524 осіб. У цій квоті є упривілійовані такі категорії: 1) родичі американських горожан, чоловіки американських горожанок, що поженились по 1. V. 1928; 2) кваліфіковані рільники, їх жінки та діти; 3) жінки чужинців, які були легально впущені на сталий побут до Зединених Держав та їхні діти нижче 21. року життя. Ліста упривілійованих осіб, що чекають на візи начисляє 46.000. Неупривілійовані емігранти можуть дістати візи аж тоді, коли всі упривілійовані будуть приняті, а це може тріват кілька літ.

— **Жертва любови.** На лаві обвинувачених париського суду опинився молодий селянин Крепен, який своїм виглядом збудив у суддів не дуже то миле враження: цей обвинувачений не мав ані носа, ані бороди, ані язика, а ціле лице його було страшною загоєною раною. Слідство виявило, що цей селянин любив жінку залізничого сторожа, а побачивши раз у її хаті ще одного любовника тої жінки, він застрілив свою любку, а опісля стрілив собі в голову, але так невлучно, що утратив бороду, ніс, язик та всеж залишився живим і мусить відсидіти 5 літ вязниці за вбивство жінки сторожа.

— **Землетрус на Мадярщині.** Сейсмографічні апарати в будапештенській обсерваторії занотували дня 5. XI. в год. 8.45 рано легкий землетрус на просторі 140 км². Цей землетрус тривав у Будапешті 10 хвилин, але не спричинив ніяких поважних наслідків.

— **Бомба.** У Монако, під будинком, де відбувалася нарада італійських фашистів, вибухла бомба, яка не спричинила поважних шкід, ані нікого не поранила. Правдоподібно цю бомбу підложили італійські соціялісти.

— **Перше місто без церкви.** Як повідомляють із Москви, більшовики закрили на днях у Херсоні всі церкви і всі синагоги, а на їх місце заведено кінотеатри і комуністичні клюби. Тим чином Херсон є на Україні, а може і в цілім світі, першим містом, де немає ніякої святині.

— **Швець лікарем.** В київськім суді відбувся процес проти шевця Колісниченка, який протягом 18 літ виконував лікарську практику, не маючи на це ніякої освіти ані кваліфікацій. Цей швець-лікар виконав понад 600 операцій на пацієнтах, з яких більше число померло. Колісниченко був членом комуністичної партії. Вислід судового процесу ще невідомий.

— **З більшовицьких тюрем.** До Гельсінгфорсу примандрувало 14 збігців із більшовицьких тюрем на Соловецьких Островах, звідки їм вдалося втікти підчас зміни вязничної сторожі. Ці збігці оповідають, що із Соловецьких Островів утікло досі 60 політичних вязнів, та що в місяці лютім цього року на тих островах розстріляно 150 осіб, між ними були жінки та діти. Деяких вязнів, що були підчас виконання присудів тільки поранені, чекісти скидали в рови і живцем закопували. А ці збігці, що щасливо прибули до Гельсінгфорсу, втікали з тюрми лісами, болотами, живились тільки мохом та корою дерев і грибами, доки не добились до кордонів Фінляндії.

— **Ще про православну церкву в Берліні.** Як
довідуємося, всі поголоски про закупно право-
славної церкви в Берліні б. гетьманом Скоро-
падським не відповідають дійсности, а нато-
мість правдою є, що ця церква стане власністю
всіх православних у Берліні без ріжниці наці-
ональности, цеб то: українців, болгарів, сербів,
греків, романів і буде називатись „Православ-
ним Храмом".

— **Осторога перед обманцями.** По селах за-
хідно-українських земель появилися відозви,
які закликають наших селян їхати до Аргенти-
ни, де нібито в кольонії „Уранія" в провінції
Сан-Луіс можна купити землю за дуже дешеву
ціну — 150 золотих за гектар. Ці відозви роз-
силає товариство кольонізації „Штредер" з
Буенос Айрес. Звертаємо увагу нашим селя-
нам, що земля в згаданих кольоніях в Аргенти-
ні є дуже неврожайна, піскувата і камениста,
а в додатку там панують часті посухи, які не-
раз тягнуться цілі роки. За гектар землі там
треба платити не 150, але 300 золотих. Згадане
товариство кольонізує остров на ріці Парані,
але цей остров є дуже низько положений, все
загрожений виливами і не надається для кольо-
нізації, тому всяким відозвам не треба вірити.

— **Про письменника Ремарка.** Німецький мо-
лодий письменник Еріх Марія Ремарк, котрий
прославився на увесь світ своєю повістю під
заголовком „На Заході нічого нового", — нарі-
кає, що не має спокою. Гості, телефони, листи
хмарою линуть на нього. Кореспонденти при-
ходять до нього на розмови для газет. — Що
Ви думаєте про це або те? — питаються його.
Нічого! Я хочу втікати з Берліна, бо тут не маю
спокою. — А що будете робити? — Хочу си-
діти в тишині і ще написати одну книжку. — Чи
хочете їхати до Америки? — Так. — Чи Вашу
повість будете фільмувати? — Так, вже філь-
мують в Америці. — Про що буде Ваша друга
книжка? — Поворот людини до життя після
війни

— **Форд і алькоголь.** Форд хотів спонукати своїх робітників на плянтаціях гумових дерев в Бразилії (у Південній Америці) до тверезости. Але робітники збунтувались проти тверезости і сухий плян упав.

— **Пароплав Пенсилвенія.** Корабельна лінія Панама Пасифік побудувала в Америці великий пароплав Пенсилвенія, який має містоти понад 33.000 тон. Пенсилвенія буде курсувати між Ню Йорком і Сан Франціско, Калифорнія, через Панамський канал. Корабель буде гонити електрична сила. Він має гарні і вигідні уладження для подорожних. Подорож в одну сторону треватиме два тижні.

— **Малярська Вистава** праць учнів арт. маляра О. Новаківського відчинена від 7. до 21. листопада 1929 р. в салі Акад. Дому — Супінського 21, від год. 10—16. Участь беруть В. Гриценко, Я. Гординський, О. Друченко, В. Іванюх, Ст. Луцик, Г. Смольський і Р. Чорній.

— **Примір гідний наслідування.** На весіллі службовика ПСК. п. Івана Паславського з п. Олександрою Дацівною у о. Максимюка в Гнильчу, пов. Підгайці, зібрала п. Галя Придаткевичівна і інж. Гриць Кузьма квоту (100) сто золотих на будову „Народнього Дому" в Підгайцях. Жертводавцям і збірщикам щира подяка. — **Філія „Просвіти" в Підгайцях.**

Зі спортового життя.

Осінній біг навпростець.

В неділю, 10. листопада, відбудеться осінній біг навпростець С. Т. „Україна". Траса виносить около 3.500 м. Старт і мета на площі Сокола-Батька". Початок в год. 10.30 рано. — Зголошення до бігу і вписове 50 сот. приймає щоденно п. Верхола О., Акад. Дім, між год. 12—2., як також годину перед стартом на площі. Переможці отримають нагороди. Сподіємося, що в цьому бігу, який буде закінченням сезону, візьмуть участь всі наші кращі змагуни з усіх львівських спортових клюбів.

Лігові змагання.

По недільних змаганнях ситуація в табели
мистецтв ще не вияснилася. І дальше найпев-
нішим кандидатом на мистця є Гарбарня, але
в гру входять ще Варта, Висла і Легія. В сере-
дині табелі опинилися: Л. К. С., Краковія і По-
льонія, по 18 пунктів мають Чорні і Погонь.
Найбільше загрожені деградацією є тепер Ту-
ристи, І. Ф. Ц. і Рух, бо Варшавянка, що має
ще перед собою змагання зі слабшими дружи-
нами, певно вихрапається з небезпечного по-
ложення. Що до Чорних і Погоні, то їх ситуація
така: Чорні вже скінчили всі змагання за ми-
стецтво і мусять безчинно чекати, чи і наскіль-
ки інші загрожені клюби їх не переженуть. Від-
ношення воріт вони мають краще, як Погонь,
яка зате має ще розіграти змагання з Гарбар-
нею, з якою, правда, впоратися не прийдеться
їй так легко. Деякі вияснення принесе вже най-
ближча неділя (10. листопада), бо тоді змага-
ються: Висла—Варта в Кракові, Рух—Легія в
Корол. Гуті і Варшавянка—І. Ф. Ц. у Варшаві.

☦ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Михайло Черкавський, б. сенатор, уродже-
ний 7. листопада 1879 р. помер в середу, 6. ли-
стопада в год. 3.30 пополудні. Покійний нале-
жав до цього невеликого числа українських
громадян, що далеко перед війною були репре-
зентантами національно свідомого українства
на українських землях б. Росії. Покійний був
по професії учителем середніх шкіл. В часі
українських визвольних змагань був видатним
національним діячем на Волині, відгравав по-
важну ролю і в тодішньому українському рево-
люційному осередкові — Києві. В час заняття
Польщею західньої частини Волині перебував
Покійний в Дубні. Підчас виборів до польських
законодатних установ у 1922 р. висунули волин-
ські українці кандидатуру пок. Михайла Чер-
кавського на сенатора у волинському воєвід-
стві. На листі зблькованих тоді національних
меншостей (ч. 16) стояв він на першому місці.
Покійний був головою Українського Клюбу в
сенаті, а крім того за весь час пятилітньої ка-
денції, вибраних у 1922 р. законодатних поль-
ських установ, був двома наворотами головою
Української Парляментарної Репрезентації. Ко-
ли в 1925 р. творилося Українське Національно-
Демократичне Обєднання Покійний був одним
з його основателів і організаторів, а відтак був
одним із заступників голови УНДОбєднання.
В часі останніх виборів висунуло Українське
Національно-Демократичне Обєднання канди-
датуру Покійного на посла до варшавського
сойму з листи ч. 18 у кремянецькому (58) ви-
борчому окрузі, але тим разом його кандидату-
ра не пройшла з причин від нього ні від пар-
тії незалежних. Останніми літами проживав він

у Кремяниці, де розвивав поважну й успішну національно-організаційну та культурно-просвітню діяльність. Він був і головою кремянецької „Просвіти". Перед шести тижнями дістав Покійний затроєння організму і для лікування перевезено його до львівського загального шпиталю. Тут роблено всякі можливі заходи для ратування цього видатного і заслуженого громадянина і діяча, але ніякі заходи не були в силі вернути Покійному здоровля та утримати обезсилений організм при житті. Дня 7 листопада цей організм погас. Покійний осиротив двоє дітей, доньку і сина, та дружину. Земля нехай буде легкою цьому незабутньому діячеві, великому громадянинові та невтомному борцеві за кращу долю українського народу. Похорон відбудеться в пятницю.

З театру.

ВЕЛИКИЙ МІСЬКИЙ ТЕАТР: „*АРТИСТИ*" песа на 3 дії Ж. М. УОТЕРСА і А. ГОПКІНСА.

Куліси провінціонального кабарету. Між ними пересувається трагедія двох артистів такого театру: молодої, чесної, наївної жінки, відданої 5 літ за першого ексцентричного коміка — Сківда, пияцю, бабія, картяра, який не знає нічого про свій талант ні вищі домагання мистецтва. Тільки завдяки ній він дістанеться у головний центр артистичної карієри на ню-йорський Бродвей. Та тимчасом вона огірчена його неохайністю й байдужістю піде назустріч новому щастю — дасть намовити себе закоханому в ній від літ джентельменові, щоби вийти за нього.

Тимчасом Сків щойно втративши свою Бонні, зрозуміє, що вона була його Музою, а Бонні, чим був для неї легкосердний Сків, якого талант берегла вона. І тому, коли він докотиться з розпуки до шинкового каналу, вона в час вернеться до нього, щоби ратувати його і своє почування до нього.

Є в цій песі, як в її героях — проблиски чистого таланту змішані зі сажею „шміри". Автори показують ще один приклад, скільки загальнолюдської поезії та чуття може скриватись під масками і костюмами блазнів. Пригадуються образки з комедій Шекспіра на межі трагедії. Всі ми є такими провінціяльними акторами. Навіть із усього сучасного театру найбільше цікавить нас той його бік, яким ведуть сходи до кабарету. Про це знають автори таких пес, що рахують у першій мірі на якнайширшу публику. Завдяки цим прикметам, песа може рахувати на довший успіх.

Сків став в інтерпретації Расінського не ролею, а креацією, одною з найкращих, яку мав цей артист у своєму житті. Його партнерка Ладосвіна мала незвичайно гарні моменти природної, пережитої гри.

М. Р.

Літературний куток.

Англієць про критику.

В льондонськім журналі „The Review of Reviews" з дня 15. X. находимо статейку „Засади критики" Артура Лінша, з якої передаємо хід думок:

Чим твір безсмертний, чи там великий? Чим саме вражає він велике число людей, а притім задержує свою свіжість, даючи новим читачам можність нових відкрить? Скільки тепер славних письменників залишиться славними на все? Де крітерії? Якіж канони критики? Перший з них: це знання середовища, про яке мова. Воно звичайно має більше значіння, ніж думають. Коли письменник докладно обізнаний з предметом, у нього образовість краща, він ступає певно, описи вражають життям; у нього більше заінтересування справою. А ця симпатія для справи важна! Звідси для нас і Дікенз і Брет Гарт і Велз симпатичніші своїми споминами з молодечих літ, ніж своїми точними описами подій, в яких не були учасниками. Найближчим каноном — це чуттєва сторона: щирість, такт, ніжність. Тут найглибше враження на А. Лінша, зробив твір Олександра Ервіна: „Моя пані з сімі Корнер". Іншою засадою є сила розуму, яка проявляється в творі. Тут Лінш підносить заслуги Велза, який неначе підготовив світ до поставлення такого домагання в літературі. Сам Велз у засаді біольог, а тільки по фаху повістяр. Його „Любов і Містер Люїшем" можна рівняти під деяким оглядом з „Терпіннями молодого Вертера" Гете. Але й сам Велз послугується часом невідповідними зразками і зводить думки на манівці.

Бернард Шо тут незвичайний. Його інтелектуальна енергія наповняє нас подивом. Що за гнучкість думки! Що за ріжнородність розуму, доброго і злого, нерідко рівнодушного, скільки ріжних думок в одягу парадоксу, в яких тяжко розібратися, яка правдива а яка кинена тільки для химери. Бернард Шо наче той астроном, який ніколи не заглядав до геометрії. Його безоглядна критика звертається проти облуди, низького підхлібства та удавання. Б. Шо притім нераз повний нісенітниць. Одначе він буде жити, не як фанатичний проповідник, бо це передовсім складається на його істоту, на отсього сміхуна прибраного в шапочку і дзвінки; він буде жити як мудрець і як специфічний характер. В Честертені, в його молодости добачили літературного Герберта Спенсера. Але знову жага порушувати масами, його парадокси, не все вдатні, віддання себе на послуги інституціям, які належать до минулого — як февдалізмові й середновіччу, захоплення думками, які давно заслужено забуто, роблять його нетворчим.

Як мається річ з тенденцією твору? Певна річ, що кожний твір, чи Сервантеса, чи Бальзака, написаний під впливом якоїсь ідеї, чи чогось іншого, що порушувало письменником. Ми можемо навіть сказати, що Голзверсі з цього становища стає справді тенденційним. Діло в тому, щоб удержати міру.

Найближчим каноном є стиль. Коли річ у поправности писання, в Англії є знамениті стилісти; назвати тільки таких як Прістлі, чи Декан Індж. Але стиль це щось більш ніжного, більш імпульсивного, більш живучого, трівкого, як ця штучна афектація. Стиль є випливом суті чоловіка, його світил, зусиль, цього як у нього складаються думки, також виплывом й сили, в якій проявляються. Стиль проявляється не тільки в тім, що написано, але й в тім, що оминено. Часом незвичайні думки доводять до незвичайної форми їх вислову, так начеб чоловік ставав тим інструментом, на якім небо виграє свої мельодії.

До сучасних знаменитих англійських стилістів зачисляє Лінш отсих письменників: Барт Кенеді, В. Р. Калверт, Канінгем Грегем, Нійл Манров, А. Ґ. Гейлз, Педреік Колем, Джеймз Стівнз і Сін О'Кезі.

Дивне, що є між ними багато ірляндців, які й так дали англійській літературі Бернарда Шо і Джона Голзверсі.

Д-р Вол. Безушко.

Вісти з „Союзу Українських Купців".

Зізд українських купців і промисловців, членів СУК. відбудеться з кінцем цього року у Львові. Речинець зізду і програма будуть оголошені пізніше. До цього зізду треба заздалегідь приготовитись. Члени СУК. зволять приготовити собі внески і реферати, які треба зголосити найдалі до 1. грудня ц. р. до Виділу СУК. (Львів, Підвалля 9). Треба освідомити найширший загал купецтва, що обовязком кожного купця є прибути на цей зізд, щоби всі спільно нарадились над своїм положенням та обдумати способи двигнення нашого купецтва з матеріяльного занепаду, та способи розвитку нашого промислу. Болючих справ до полагодження є багато і саме тому треба зійтися всім на спільні наради, щоби посунути вперід перш-за-все організаційну роботу, щоб українські купці та промисловці під Польщею творили одно свідоме своїх цілей і завдань тіло, бо бо цього вимагає наказ часу!

Про потребу життєвої асекурації — не треба й говорити! Хто розумно живе, той завжди дбає про те, щоби забезпечити собі погідну старість, а своїм рідним — на випадок його смерти — хоч в части злагіднити гірку долю, забезпечити перед нуждою і злиднями. Союз Українських Купців звертає увагу своїх членів на те, що життєві обезпечення повинні всі обовязково переводити лише через **„Карпатію"** (Львів, Руська 18, телефон: 58—43), а це тому, бо там можна забезпечити свій гріш перед девалюацією, а крім того „Карпатія" дає нашому товариству на його орг. потреби певні підмоги, а нашим членам значні пільги у сплатах обезпеченевих вкладок, яких нема в чужих цього роду підприємствах. Кожний український купець чи промисловець повинен обезпечитись в „Карпатії" через агентів, які мають карти зголошень відмічені печаткою Союзу Українських Купців у Львові. Очевидно, що агенти не можуть в одному дні обійти всіх членів, тому не треба ждати, аж хтось прийде до хати, щоби принукати до асекурації, а треба самому зголоситись до „Карпатії" (Львів, Руська 18) і заявити, що приходите в наслідок покликy „Союзу Українських Купців". Робіть це скоро, бо час біжить, а ми не думаємо про нашу будучність, про долю наших дітей!

Податкові комісії є при кожному скарбовому уряді, але у цих комісіях мало де є наші люди. А ясна річ, що чужий не буде щиро і радо боронити справ наших купців і промисловців. Ми так мало інтересуємося цією справою, що навіть не знаємо, що й як робити, щоби наш представник дістався до податкової комісії, щоби там, де рішається наша доля, ми могли теж мати голос! Тому „Союз Українських Купців" хоче прийти своїм членам в тій справі з підмогою, просить лише, щоби кожне місто зголосило кандидатів на членів податкових комісій. Членом податкової комісії може бути кожний купець чи промисловець, який на своє імя викуплює патент і веде підприємство. Кандидатів треба зголошувати письменно до Союзу Українських Купців (Львів, Підвалля ч. 9).

Пригадка гурткам СУК. — Кожний український купець повинен носити відзнаку з емблемом українського купецтва. Такі відзнаки є до набуття у домівці Т-ва. Львів, Підвалля ч. 9 веч. від год. 7—9. Зближається час Святомиколаївських вечорків. Кожний гурток СУК повинен обовязково влаштувати такий вечір. Робити підсумки своєї річної роботи, а з новим роком приготовити загальні збори членів. — Кожний купець і промисловець, повинен передплачувати свій орган „Український Купець".

Дописи.

ГРИМАЛІВ. (Кооперація). З початком 1926 р. почали основуватися в нашім окрузі споживчо-торговельні кооперативи і тепер є тут у кожнім селі така кооператива. Вони поширюють вправді кооперативні ідеї і викликують зрозуміння клича „свій до свого", але до цього клича трудно покищо приноровлюватися тому, що в Грималові немає досі гуртівні, яка обслугувалаб ті кооперативи і тому вони в більшій частині заосмотрюються в товари в приватних купців чужої національности, так, що становлять просто їх експозитури. Тому вже крайна пора заснувати в Грималові гуртівню-складницю, бо в Скалаті, хоч і є „Повітовий Союз" — то він для сіл грималівського повітового округа задалекий. При тій нагоді слід зазначити, що доокола інтелігенція, а головно священики якось оминають крамницю нашої кооперативи „Будучність" в Грималові, а побирають товари як і давніше у приватних крамницях лише тому, що в нашій кооперативі майже всі товари є добірної якости, кращої як у жидів і по тих самих цінах, що всюди. Пора-б подбати про підтримку своїх, а не дальше підсилювати чужих.

Грималівський.

БРОДИ. (*Розвязання Загальних Зборів філії „Просвіти".*) Дня 15-го жовтня ц. р. скликала філія Т-ва „Просвіта" в Бродах свої річні загальні збори. На підставі § 35. статуту товариства беруть участь у зборах філії члени Головного Товариства „Просвіта" у Львові, які мешкають у брідськім повіті і делегати читалень „Просвіти" в тім самім повіті, по одному на кожних 50 членів читальні. В означеній годині зібралося понад 40 делегатів читалень і кільканацятьох членів Головного Товариства. Товариство „Просвіта" у Львові вислало на збори свого делегата в особі М. Брилинського. В часі відчитування протоколу з попередніх зборів явилися на салі тайний поліційний агент і командант постерунку в Бродах як делегати старовства і запитали голову філії д-ра Чировського, який провадив зборами, що то за збори і чи він має дозвіл старовства, щоби їх відбути. Д-р Чировський заявив, що це є загальні збори філії Т-ва „Просвіта" і що на збори статутового просвітянського товариства не треба дозволу ні старовства ні поліції. Заява голови філії мала той наслідок, що командант постерунку розвязав збори і візвав присутніх до покинення салі. Проти того зарядження запротестували голова філії д-р Чировський, делегат Головного Товариства М. Брилинський і посол Вислоцький. Коли це не помогло, пішли всі три до старости, щоб йому представити цілу справу. Одначе староста делегації не приняв, лише комісар старовства д-р Шмід списав протокол і заявив, що негайно розслідить, хто видав розпорядок, щоб розвязати збори. В кожнім разі він дасть за годину відповідь і збори будуть тоді могли відбуватися без перешкоди. Філія Т-ва „Просвіта" ані члени делегації відповіди не одержала і тому збори не відбулися. В цій справі внесе в найближчому часі інтерпеляцію до міністра внутрішніх справ посол Вислоцький.

ТУРКА. *(Академія з нагоди 50-літнього ювилею папи.)* Дня 6. жовтня ц. р. відбулася в Турці за ініціятивою о. І. Федевича академія з нагоди 50-літнього ювилею папи римського. У святі взяв участь перемиський еп. о. Коциловський. В імени духовенства витав о. епископа о. Тимчук, в імени парохіян — о. Левицький, а в імени населення повіту посол Великанович. У церкві виголосив промову о. Канда. Потім відбулася академія, на якій про значіння папського престола взагалі, а для нас зокрема на міжнародній арені, реферував др Марців. На академії співав хор під управою п. Горечка. Епископ Коциловський промовляв двічи: в церкві і на академії. Свято пройшло гарно.

СТАНИСЛАВІВЩИНА. *(Арештування вічевиків.)* Дня 20-го жовтня відбулося в Кінчаках Нових, повіт Станиславів, справоздавче віче, на якім реферував сенатор Ол. Черкавський. На віче прибули між ін. і громадяни з Горожанки. По короткій промові сенатора Черкавського віче було розвязане. Нарід опускав віче зі співом „Ще не вмерла", при чому поліція арештувала двох хлопців з Горожанки. Опісля на переходячих через Кінчаки Старі вічевиків з Горожанки накинувся відомий своєю лихою славою Куба Сухарський враз зі своїми однодумцями; напасники потурбували вічевиків, а одному навіть розбили голову. За якийсь час прибула поліція зі Станиславова до Горожанки й арештувала тих людей, що були на вічу, а крім того і свідоміших членів читальні „Просвіти". Арештовано разом 35 людей (враз з арештованими на вічу). Арештовано і гром. Липовецького з Кінчаків Старих, який звертав увагу Сухарському, щоб не робив авантюр. У вівторок дня 22. X. закутих 24-ох громадян відставлено до Станиславова, а 9-ох громадян випущено. Справою цею занялася Українська Парляментарна Репрезентація.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 7. листоп., год. 7·30 веч. Артисти, пеєа в 4. діях Уотерса та Гопкінса.

Пятниця, 8-го листопада год. 7·30 веч. „Це можеш розказувати своїй бабці".

Субота, 9. листопада, год. 3. попол. „Марія Стюарт" (представлення для шк. молоді), найнижчі ціни.

Субота, 9. листопада, год. 7·30 веч. „Артисти".

Малий Міський Театр:

Четвер, 7. лист. год. 7·30 веч. „Процес Мері Деґен" (знижені ціни).

Пятниця, 8-го листопада год. 7·30 веч. „Процес Мері Деґен" (знижені ціни).

Субота, 9. листопада, год. 7·30 веч. „Процес Мері Деґен".

Театр ревії „Гонг" — в салі кіна „Кольосей":

Четвер, 7. листопада: ревія „Їзда до Львова". — Дві вистави: 1-ша в годині 7·30 веч., 2-га в год. 9·30 веч.

Пятниця, 8. листопада „Їзда до Львова", год. 7·30 і 9·30. Ціни місць 50 проц. знижені.

Субота, 9. листопада „Електрична любов" — премієра. Дві вистави: 7·30 і 9·30 вечором.

Кіна.

Аполо: Аллагів сад (Ів. Петрович, Алісія Террі), на основі повісти Роберта Гіченса.

Касіно: Чортиця з Тріполісу (Альф. Фріланд, Ліяна Гейд.)

Кольосей: Тасина ватага Біґ-Бой — великий зблочинник.

Лев: Під прапором кохання.

Марусенька: Залюблений небіщик. — Примхи княжни.

Оаза: Гра за жінку (Дольорес дель Ріо) Домашня війна.

Палас: Звукова фільма „Чотири чорти" (Джанет Гейнор).

Пан: Портіер готелю „Атлянтік" (Янінгс).

Пасаж: Клюб „Чорної Руки" (Уілієм Десмонд). Тиждень Пата і Ґонота. Ам. комедія.

Стидеве: Боротьба за золотий ріг (Марія Альбані).

Фатаморгана: Жар кохання (Жінка з тьож ч. 13) в Гретою Ґарбо.

Химера: Новочасний Казанова.

Утіха: Полуия кохання (Вільма Банкі, Рон. Кольман).

Програма радіо.

Четвер 7. XI. 1929.

Варшава (1411,7). 17·45 Концерт солістів.
Краків (312,8) 20·05 Вечірній концерт.
Познань (334,8). 17·45 Концерт солістів.
Вильно (385) 17·15 Трансмісії з Варшави.
Гельсінгфорс (221,4) 20·00 Симфонічний концерт.
Ляйпціг (259) 16·30 Концерт радіо-орхестри.
Братислава (279) 16·00 Моцартівський концерт.
Таллін (296) 20·05 Концерт.
Брно (341,7) 22·15 Військова музика.
Льондон (356,3). 16·00 Вечірня пісня.
Штутгарт (360) 16·00 Популярний концерт.
Франкфурт (390). 20·15 Останній вальс, оперета Штравса.
Берн (403). 20·35 Трансмісія з Женеви.
Берлін (418). 16·30 Концерт солістів.
Стокгольм (436) 20·00 Фінська музика.
Рим (441) 13·15 Радіоквінтет.
Прага (487). 19·05 Популярний концерт.
Міляно (501). 12·30 Легка музика.
Брюссель (509) 21·15 Концерт радіо-орхестри.
Відень (516,3). 16.00 Квартет Сільвінга.
Рига (525) 20·05 Опереткова музика.
Мюнхен (533). 19·30 Весела програма.
Будапешт (550). 17·45 Циганська музика.
Москва (825). 21·40 Вечірній концерт.
Ковно (1935) 20·55 Концерт.
Ленінград (1000). Жовтневі торжества.
Харків (1304). 19·00 Концерти жовтневої революції.
Париж (1725) 19.00 Авдиція Пате.

Пятниця 8. XI. 1929.

Варшава (1411,7) 17·45 Концерт мандоліністів.
Краків (312,8) 16·15 Концерт грамофонових плит.
Познань (334,8). 17·45 Оперові дуети.
Вильно (385) 16·40 Концерт популярної музики.
Гельсінгфорс (221,4) 18·00 Легка музика.
Ляйпціг (259) 21·00 Сонати на віолінчельо.
Братислава (279) 16·30 Бетовен, Фібіх, Двожак.
Брно (341,7) 16·30 Камеральний концерт.
Льондон (356,3) 13·00 Сонати.
Штутгарт (360) 19·30 Народні пісні.
Гамбург (372) 20·00 Великий концерт.
Франкфурт (390) 19·30 Концерт зі Штутгарту.
Берн (403) 16·00 Орхестра з Курсалю.
Берлін (418) 18.90 Скрипковий реціталь.
Стокгольм (436) 18·20 Народня музика.
Рим (441). 17·30 Пополудневий концерт.
Лянгенберг (473) 17·30 Концерт радіоорхестри.
Прага (487) 16·30 Популярний концерт.
Міляно (501). 20·30 Симфонічний концерт.
Брюссель (509) 18·00 Трансмісії з дансінгу.
Відень (516,3). 16·40 Концерт пісень.
Рига (525) 19·30 Трансмісія з національної опери.
Мюнхен (533) 17·30 Фортепяновий реціталь.
Будапешт (550) 17·40 Оперова орхестра.
Москва (825) 18·30 „Царська наречена" Корсакова.
Ковно (1935) 21·00 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Велика осінна діточа забава заходом „Секції Помочі Доростаючій Молоді" при Т-ві Охор. Дітей і Т-ва „Бесіда" не відбудеться з непередбачених причин. 834

„Жива літопись наших визвольних змагань" буде предметом ширших сходин членів Жіночого Кружка ім. Ганни Барвінок, які відбудуться в суботу **дня 9. листопада** ц. р. о 6-ій годині вечером в домівці при вул. Мохнацького ч. 12. — Головна референтка Д-р Олена Степанів-Дашкевич. — Проситься всіх членів о як найчисленнійшу участь. 844

Основуючі Загальні Збори. В неділю дня 10. XI. ц. р. відбудуться в комнатах Народнього Банку в Бориславі о год. 5-ій вечером перші основуючі загальні збори нафт. кооп. „**Кипячка**". Обовязком кожного свідомого Українця стати членом цеї кооперативи. — **Організаційний Комітет.** 841 1—1

Відкликаю письмо дане в 1928 р. одній редакції до оголошення або передання иншій до оголошення. Однак до сегодня не знаю, що сталося з тим письмом. — Наголовок письма: Він, я і купа потоптаного каміння. — Переговори дійшлі завтра для всіх людей на цілій землі. — Сотки тисяч літ вперед. Прекрасна вага, яка дотепер в світі неиспользована. — Редакцію, яка має се письмо, прошу звернути його на адресу автора, в цілі поправки. — В. Г. 836 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИК ВАШ буде найлпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо реперації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 618 14—?

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровскі-Розважевскі, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2 619 7—?

ПАРОХІЯ середна 3 км. від більшого міста зі школами є до заміни в Асп. Львівській. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Молочарство". 833 2-2

ФУТРА оказійно продає і приймає до комісової продажі „Універсум". Комісова складниця Львів, Пасаж Мікоґяша. 785 5—20

ЛІЖКО желізне кухонне 14 зол. — Сіткове 40. — Скринкове 55. — Дротяні вкладі 27. — **Ліжко мосяжне** 200. — Фабрика ЛЯКС, Лінгого ч. 6. 840 1—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.